

РОЗВИТОК РОЗУМІННЯ ЕМОЦІЙ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ

Улітіна К.С., *ulitina1313@gmail.com*

Бердянський державний педагогічний університет

Розвиток емоційної сфери дітей з порушенням інтелектуального розвитку – одне з пріоритетних завдань сучасної інклюзивної освіти, оскільки воно безпосередньо пов'язане з питаннями соціалізації таких дітей.

Значний внесок у вивчення емоційного розвитку дітей з порушенням інтелекту внесли дослідження А. Граборова, Г. Дульнева, Л. Занкова, Т. Власова, І. Єременко, В. Лубовського, В. Синьова, О. Хохліна, М. Певзнера, С. Рубінштейна, І. Соловйова, В. Бондара, Ж. Шиф та інших. Вони показали, що наявність органічного порушення і пов'язане з ним загальне порушення динаміки нервових процесів неминуче позначається на вищих формах психічної діяльності школяра, змінюючи тим самим його відносини, переживання, емоційні прояви.

Емоційна сфера дітей з порушенням інтелекту, особливо молодшого шкільного віку, характеризується незрілістю й істотним недорозвиненням, пов'язаними переважно з недостатньою сформованістю довільних психічних процесів. Діти схильні до полярних, позбавлених тонких нюансів, поверхових, хитких емоцій, які піддаються швидким, часом різким змінам. Водночас у деяких учнів спостерігається інертність емоційних реакцій, які часто мають стійкий егоцентричний характер. У низці випадків емоції неадекватні зовнішнім впливам, які діють на них. Учні з порушенням інтелекту надто повільно контролюють власні емоційні прояви, а часто й не намагаються це робити [2].

Нерозуміння «мови емоцій» позначається на всій ситуації соціального спілкування, на процесі соціальної адаптації та інтеграції у суспільство.

Розуміння дітьми емоційних станів з порушеннями інтелекту вивчала Ж. Намазбаєва, яка довела, що розуміння емоційних станів персонажів, зображених на картинках викликає труднощі. Складні емоції соціально-морального характеру, тонкі відтінки почуттів залишаються недоступними для розуміння. Разом з тим, майже всі учні правильно розуміють і називають стани, які часто переживають в своєму житті (радість, образа, біль) [2].

Нестабільність емоційної сфери є гострою проблемою у освітньому процесі дітей молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту, ускладнює процес їхньої соціалізації. Тому виникає необхідність розвитку їхньої емоційної сфери. Основне завдання розвитку емоційної сфери – навчити їх розуміти, диференціювати емоції, правильно і спокійно реагувати в будь-яких ситуаціях, в результаті чого негативні емоції не зникають, а поступово витісняються позитивними емоціями. Таким чином дитина вчиться адекватно вести себе в несприятливих ситуаціях [1, с. 65].

Життя будь-якої сучасної дитини вже не уявити без таких предметів, як

планшет, телефон, комп'ютер.

У сучасному світі активно використовується поняття «медіасоціалізація» як процес розвитку особистості під впливом медіа. Медіа продукція зорієнтована на все молодшу аудиторію, впливаючи на процес становлення особистості.

Проаналізувавши все зазначене вище, можемо сказати, що тема дослідження – актуальна.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити психологічні особливості розуміння емоцій дітьми молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту, розробити програму розвитку розуміння емоцій дітьми молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту засобами мультиплікації.

Наукова новизна одержаних результатів: на основі теоретичних та практичних положень значно доповнено дослідження впливу на розвиток розуміння емоцій дітей молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту мультиплікаційних засобів; виділені та описані провідні ознаки, що характеризують розвиток розуміння емоцій сучасних дітей молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту;

Практичне значення одержаних результатів: розробка програми розвитку розуміння емоцій дітьми молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту засобами мультиплікації, її апробація та визначення рівня ефективності.

До психодіагностичного інструментарію увійшли методики, що представлені у навчально-методичному посібнику А. Щетиніної «Діагностика соціального розвитку дитини» та адаптовані для дітей молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту.

Зокрема, були використані субтести: 1) підбір зображення до вербального опису; вміння розуміти експресію і співвідносити емоційний стан з його мімічними проявами, ідентифікувати емоції ; 2) «вербальна фіксація»; вміння визначати і називати ознаки тих чи інших емоційних станів, сприймати і оцінювати емоції.

У дослідженні взяли участь учні Дитячого приватного розвиткового центру «Всезнайка», м. Бердянськ, Запорізької області, віком 6-7 років у складі 6 осіб, серед них 4 хлопців, 2 дівчини.

В результаті проведеного діагностичного зрізу обстежених, діти були відібрані для участі у формуючому експерименті. Під час діагностики було виявлено наступні показники: вміння розуміти експресію і співвідносити емоційний стан з його мімічними проявами, ідентифікувати емоції (низький рівень – 4 особи; середній рівень – 1 особа; достатній рівень - 0 осіб); вміння визначати і називати ознаки тих чи інших емоційних станів, сприймати і оцінювати емоції (низький рівень – 4 особи; середній рівень – 1 особа, достатній рівень – 1 особа).

З метою розвитку розуміння емоцій дітей молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту була створена розвивальна програма.

Програма розроблена для групової роботи з дітьми 6-7 років, включає 10 занять, з частотою зустрічей 1 раз на тиждень, тривалістю 1 година.

Мета: розвиток розуміння емоцій дітьми молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту 6 – 10 років за допомогою засобів мультиплікації.

Методичні прийоми: релаксація, концентрація, перегляд та обговорення мультфільмів (співпереживання героєм мультфільму, вміння розрізняти настрої

героя, адекватно оцінювати їх поведінку, створення власного сценарію мультфільму); арт-терапія; тілесно-орієнтована терапія; рольова, динамічна гра, перевтілення; предметна діяльність.

Проведення формуючого експерименту щодо розвитку розуміння емоцій дітей молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту продемонструвало наступну динаміку за показниками : вміння розуміти експресію і співвідносити емоційний стан з його мімічними проявами, ідентифікувати емоції (низький рівень – з 4 осіб до 1, середній рівень – з 1 до 0 осіб, достатній рівень з 0 осіб до 1 особи); вміння визначати і називати ознаки тих чи інших емоційних станів, сприймати і оцінювати емоції (низький рівень – з 4 осіб до 1, середній рівень – з 1 до 0 осіб, достатній рівень – з 0 до 1 особи).

Таким чином, проведене дослідження підтвердило ефективність запропонованої програми розвитку розуміння емоцій дітьми молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту засобами мультиплікації. Зміст мультиплікаційних творів містить певні емоціогенні чинники, дитина легше розуміє, диференціює емоції за допомогою перегляду правильно підібраних та пояснених мультфільмів, які здатні стимулювати розвиток розуміння емоцій дітьми молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту.

Література

1. Кряжева Н. Л. Розвиток емоційного світу дітей. Ярославль: Академія розвитку, 1996. 208 с.
2. Некоторые особенности личности учащихся вспомогательной школы / под ред. Ж. И. Намазбаевой. Алма-Ата, 1985. 289 с.
3. Щетинина А. М. Диагностика социального развития ребенка: учебно-методическое пособие. Великий Новгород: НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2000. 88 с. URL: <http://window.edu.ru/resource/168/48168/files/novsu207.pdf> (дата звернення: 10.01.2020)

Науковий керівник: *Старинська О.В., кандидат психологічних наук, доцент. Бердянський державний педагогічний університет.*